

Boganmeldelser.

Dansk Industrieretning 1911 (VI. Aargang). Udgivet af Industriforeningen i København, under Redaktion af JAC. KR. LINDBERG og OTTO HIMMELSTRUP. Kbh. 1912.

Hvor fortræffeligt et Værk den aarlige Industrieretning er, lærer man i Grunden først at kende ved at anvende dens Materiale til praktisk Arbejde. Man gør herved den Opdagelse, at der er solid Bund under dens Oplysninger, at Materialet er godt sorteret, og de rette Begrænsninger er tagne. Mærker man disse fortrinlige Egenskaber paa de enkelte Omraader, man prøver, faar man Tillid til Værket i sin Helhed — og Tilliden er utvivlsomt fortjent. Det er selvfølgelig paa den paa-lideligt udførte Materialeindsamling og den kritiske Sortering af de indvundne Oplysninger, Hovedvægten maa lægges i et Værk som Industrieretningen. Med andre Ord, dens specielle Del er dens fornemmeste. Gennem de aarlige Opgørelser, som her foretages, knyttes i nogen Maade Traaden mellem Industritællingerne, og først og fremmes individualiseres, specialiseres det gennem de periodiske Opgørelser givne Billede af Industrien i videste Forstand.

For Administration og Lovgivningsmagt har Industrieretningens Oplysninger den allerstørste Interesse, og Industrien selv skulde synes at være den mest interesserede i disse aarlige Redegørelser for dens Liv og Virken. Det lader dog ikke til, at Erkendelsen af Industrieret-

en bedre, og næppe nogen har saa god en Beliggenhed som St. Thomas; fra Naturens Side er den derhos Vestindiens bedste Havn og derfor den, som med mindst Udgift kan gøres til en første Klasses Havn.

— Efter en Skildring af de klimatiske Forhold samt Plante- og Dyreverdenen paa de dansk-vestindiske Øer gik Foredragsholderen over til at omtale Befolkningen, navnlig dens farvede Elementer.

At Negrene er af en mindre udviklet Race end den kaukasiske, kan ingen nægte, og en Udvikling fremad har man ikke kunnet vente i Slavetidens Aarhundreder. Man kan ikke undres over, at Negrene endnu maa forekomme os meget barnlige. Deres største Glæde er at bære pæne og spraglede Klæder. De har et stærkt skiftende Sind, paa én Gang godmodige og ubændig hidsige. Stærkt sanselige er de; tre Fjerdedele af Børnene fødes udenfor Ægteskab. Der er et stort Arbejde at gøre i Retning af Negrenes Opdragelse og Udvikling; fremfor alt gælder det om at faa op i dem en Følelse af Ansvar ud over Øjeblikket. Gennemgaaende tænker de kun paa Dagen i Dag og stiller intet Krav til Dagen i Morgen. Har de blot Tag over Hovedet — selv om det regner gennem Taget — og har de lidt Frugt og Sukkerrør, endsige lidt Majsgrød at spise, saa er deres Krav til Livet opfyldte. Dette er Regelen, men der findes naturligvis Undtagelser, og rundt omkring træffer man Negre, som stræber alvorligt fremad og som føler sig knyttede til deres Hjem og deres Børn. Det er dette, der maa bygges paa overfor denne lidet udviklede, men godlidende Race, som det er dobbelt nødvendigt at hjælpe frem, nu da Øerne har faaet et vidtrækkende Selvstyre med dertil knyttet Valgretsudvidelse. Særlig paa St. Thomas vil Negerbefolkningen kunne faa en overvejende Indflydelse paa Valgene.

med Pakskure og alle Nutidens Lossegrej. I Forbindelse med det engelske Royal Mail Selskab vil man derhos, støttende sig til Flydedokke, tilvejebringe tilfredsstillende Reparationsværksteder, kort sagt skaffe det til Stede, som behøves, naar Skibene skal føle sig opfordrede til at søge St. Thomas' Havn for Kulforsyning, Reparation og Fordeling af Varer til Mellemamerika og det vestindiske Arkipelag. De Mænd, der — i Erkendelse af de Pligter, som Øernes Forbliven ved Danmark skabte — har taget Sagen i deres Haand, er Mænd, der er vante til at naa det Maal, de sætter sig. Der er Grund til baade at takke og støtte dem. Danmark har i St. Thomas en Mulighed for under dansk Flag at skabe et Centrum for en Verdenstrafik, der udenfor Danmark kan give dansk Foretagsomhed et fortrinligt Fodfæste. Man har peget paa Singapore som en Plads, hvormed man, naar Panama Kanalen er færdig, kan sammenligne St. Thomas, idet de begge har den Fordel, at en Verdenstrafik fører forbi dem. Fra anden Side er da indvendt, at Singapore har et Opland, som St. Thomas mangler; men dette er jo ikke rigtigt. St. Thomas har lige saa vel som Singapore sit Opland, kun er Singapores Opland, det ostindiske Arkipelag, Sundaøerne, ikke lidt større end St. Thomas' Opland, det vestindiske Arkipelag. Paa den anden Side har saa St. Thomas ved at berøres af de interkoloniale Dampskibslinjer en langt mere sluttet Forbindelse med sit Opland og endda Mulighed for at udvikle dette til det store Opland, sydamerikanske Havne i Syd, mexikanske og nordamerikanske Havne i Nord. Forventningen om en kraftig Udvikling af St. Thomas kan man fremfor alt bygge paa det Faktum, at Dampskibsruten fra Europa til Panama fører lige forbi St. Thomas, og at Øen ligger hvor denne Linje skæres af de interkoloniale Dampskibslinjer, som fra Sydamerika passerer Vestindieerne til Mexiko og Nordamerika; dermed har St. Thomas Chancer for en Godsfordeling til vestindiske og mellemamerikanske Havne. Det er dernæst den Havn, som Skibene først møder, naar de kommer fra Oceanet, og den de sidst forlader, naar de gaar ud i Oceanet; dermed har den Chance for at blive en Plads, der søges af Skibene for mulige Reparationer og for Forsyning med Kul og andre Skibstornødenheder. Ingen Vestindiehavn har

østasiatiske Linje en Overenskomst, hvorefter den sidstnævnte fra København berører nogle europæiske Havne, medens den førstnævnte berører andre Europa-Havne, for atter fra St. Thomas at fortsætte Farten, den ene mod Syd over det vestindiske Arkipelag til Sydamerika, den anden mod Vest til mexikanske og mod Nord til andre Vestindiehavne. I St. Thomas kan Varer da fordeles mellem de to Linjer. Der har da ogsaa i de forløbne Aar vist sig en jævn Vækst i Trafikken paa St. Thomas Havn.

Evne til at knytte Dampskibstrafik til sig har St. Thomas saaledes endnu, men Betydningen heraf vil vokse i stort Maal, naar en Verdenstrafik fra Europa fører forbi St. Thomas til Panama-Kanalen. Det gælder derfor om at sætte Havnen i Stand til at udnytte de Chancer, som dermed møder frem. Hvad er der nu gjort for at St. Thomas kan være rede til at udnytte disse Chancer?

Siden det blev fastslaaet, at Øerne skulde forblive ved Danmark, har man kunnet vide, at Panama-Kanalen vilde blive gennemført fra det Øjeblik, De Forenede Stater gjorde Gennemførelsen til en Nationalsag, og dog er der fra dansk Side gjort saa grumme lidt for at sætte St. Thomas i Stand til at udnytte sine Muligheder. Den danske Stat har udført, hvad der kun tilkommer den, ved en Opmaaling af Farvandene omkring Øerne og Bygning af et Fyr ved Hams Bluff paa St. Croix, der har Betydning for Farten fra St. Thomas til Panama. Østasiatisk Kompagni har bygget et mindre Værft, der er anlagt et Isværk, og Havnen har — med Støtte af et af Staten garanteret Laan paa $\frac{1}{2}$ Mill. fr. — paabegyndt en mindre Opmudring. Det er omtrent alt. Det vakte derfor megen Glæde baade i Danmark og i Vestindien, da en Kreds af betydende Mænd tilbød at tage den uløste Opgave op. Foredragsholderen kom ikke nærmere ind paa, hvorledes Tilbudet var bleven modtaget i Rigsdagen og senere ved Aktieudbudet her i Danmark; derimod skitserede han den Plan, der nu er lagt for Arbejdet. Man har givet Afkald paa Koncessionen og de til den knyttede Arbejder og indskrænker sig til at gennemføre første Del af selve Havneanlægget ved at bygge en Kai med 30 Fod Vanddybde, af Længde omtrent som Kaien ved Københavns Toldbod og Larsens Plads og forsynet

med Fremstilling af Bay-Rhum. I saa Henseende har en dansk Mand, Kammerherre Castenskiold, allerede gjort gunstige Erfaringer. Iøvrigt kan Landbruget paa St. Jan trænge til at strammes op, saa at det kan overtage en Del af den Indførsel til St. Thomas af Frugt og Køkkenurter, som nu foregaar fra den engelske Ø Tortola.

Paa St. Thomas spiller Landbruget kun en lille Rolle. Det er nærmest kun Kvægavl, der her kan faa Betydning. Det er for at fremme denne, at Plantageselskabet har bygget et Mejeri, der producerer Smør saa velsmagende som noget dansk Smør. Der kunde sælges langt mere, end der nu produceres, og da Mælken betales godt, er der Udsigt til Fremgang i Koholdet og dermed i det hele for Jordbruget paa St. Thomas.

For denne Øs Udvikling bliver den fortrinlige Havn dog Hovedhjørnestenen. Den var i gamle Dage det Sted, hvor den internationale Skibsfart samlede sig og hvor dermed Skibsfarten paa Europa søgte hen snart for at faa Oplysning om, hvor Varerne skulde hentes eller føres hen, snart for at omlade og udveksle Varer til de forskellige interkoloniale Ruter. Telegrafene og Overgangen til Dampskibe har forandret disse Forhold, og St. Thomas fik dermed sin Nedgangsperiode. En Fremgang — selv om den ikke er stor — har man dog atter i de senere Aar kunnet spore. Havnen er vedblivende en Hoved-Anløbsplads for betydelige Dampskibslinjer, der fra Europa gaar direkte til St. Thomas for derfra at fortsætte Farten til Havne i Vestindien og Mexiko, i det hele til saa godt som alle betydende Havne i de caraibiske og mexikanske Haves Omraade. St. Thomas er saaledes en Hovedplads for den store Hamborg-Amerika Linje, det engelske Quebec S. S. Co., Leyland Linjen, det franske Compagnie Général Transatlantique og den af det østasiatiske Kompagni overtagne Dansk-Vestindiske Dampskibslinje, ligesom den er et fast Berøringspunkt for den engelske interkoloniale Dampskibslinje, der her har sit Reparationsværksted med en mindre Flydedok og ligesom de andre Linjer sit eget Værft. Skibene forsyner sig i St. Thomas med Kul og andre Skibsfornödenheder, ligesom der ogsaa er en begyndende Udveksling af Gods. Saaledes har Hamborg-Amerika Linjen og den

Virksomheder kan der intet gøres ud over det, der er gjort, at skaffe gode Brønde, saa at Kreaturerne ikke mangler Vand i den regnløse Tid, og at supplere Sukkeravlen med anden Avl, der som Bomuld og endnu mere Sisal er noget mindre fordringsfulde med Hensyn til Regn end Sukkerrøret er det; endelig at supplere Græsavlen med Dyrkning af de tornløse Kaktus, som kan modstaa selv den haardeste Tørke og under den give Næring til Kreaturerne.

Det tredje, man har at kæmpe med, er Vanskeligheden ved at faa Arbejdskraft. Afgangen i Befolkningen overstiger Tilgangen. Dette har to Grunde: den store Børnedødelighed og en Udvandring, der er større end Indvandringen. I Slavetiden repræsenterede Negerbørnene en Fremtidsværdi for Plantageejerne, som derfor var interesserede i Børnenes gode Pleje. Nu betragter Forældrene ofte Børnene som en Byrde og lader dem sygne hen. At hjælpe herpaa og bringe Forældrene et andet Syn tager Tid. Et stort Fremskridt er der dog sket ved de under Enkedronningens Protektion oprettede Børnehjem. For at formindske Udvandringen har Plantageselskabet forsøgt at bygge hyggelige Boliger med lidt Jord til, ja med Oprettelse af smaa Husmandsbrug. Man maa haabe, at det maa lykkes bedre end Statens tidligere Forsøg med squatters, som fik Hus med saa megen Jord, at de kunde leve deraf, men som i mange Tilfælde kom i Gæld til Bymænd, der nu sidder med Ejendommene. I de sidste Aar har Panamakanalens Bygning forøget Udvandringen en Del, men dette store Arbejde er jo nu snart fuldført, og det synes som om der allerede er begyndt en Tilbagevandring af Arbejdere derfra. Skulde Arbejdersmangelen vedblive eller tiltage, kan der maaske blive Tale om — ligesom i de hollandske Kolonier — at indføre malayiske Arbejdere. Dette vil hverken være nogen nem eller billig Udvej, men det vil maaske dog kunne betale sig, da Malayerne er lige saa nøjsomme og utvivlsomt langt flittigere og mere stræbsomme end Negrene.

— For St. Jan's Vedkommende er der ikke meget at sige om Erhvervsforholdene. Øen producerer nærmest kun hvad den lille Flok Farvede, der er dens Beboere, lever af. Som særlig egnet for Øen kan nævnes Dyrkning af Bay-Træer og i Forbindelse der-

lige Omraader, bl. a. med Hensyn til hvorledes Bomuldsavlens kan komme ud over de Farer, der altid truer den. Da Bomuldsplantens Fjender (Orme og andre Skadedyr) bedst bekæmpes ved Forbud mod at bevare Planterne igennem flere Aar, har Kolonialraadet vedtaget en Forordning, der paabyder, at Bomuldsplanterne straks efter Høstens Tilendebringelse skal rykkes op og brændes.

I Forbindelse med Landbruget paa St. Croix omtalte Foredragsholderen Købet af Bertram Brothers Plantager, hvorved Ejendomme, der omfatter henimod en Fjerdedel af Øens Areal, er gaaet over fra amerikanske til danske Hænder. Dette Ejerskifte kan ogsaa blive af stor Betydning for de paagældende Ejendommers Drift. Tidligere har de ganske overvejende været benyttede til Sukkerdyrkning, og ved at anvende Af-faldet som Brændsel har den tidligere Ejer forsømt at lade Jorden faa den fornødne Gødning. Der er ikke Tvivl om, at de nu købte Ejendomme, ved at komme under samme gode Drift som de andre af Danske ledede Plantager (med Bomuldsdyrkning og voksende Kvægavl ved Siden af Sukkerdyrkingen) vil komme i langt bedre Stand. Det er Ejerne af den Lachmanske Sukkerfabrik, der har købt Plantagerne, og den store, fortrinligt indrettede Fabrik, der er i Stand til at behandle et Kvantum Rør, der er 2—3 Gange saa stort som det, Fabrikken hidtil har haft Adgang til, vil nu kunne faa Raastof nok til fuldstændig Udnyttelse af Anlægget. — Efter den her omtalte store Ejendoms-handel ejes nu af St. Croix's hele Areal godt 22000 acres af danske Vestindianere og godt 23000 af Danske, medens kun 6800 er paa Fremmedfødtes Hænder (ca. 5000 acres ejes af Irer og ca. 1800 af Amerikanere). Af de 23000 acres, som er paa danske Hænder, er ca. 17000 købte siden 1903.

Det Arbejde, der af Danske er gjort for at op-hjælpe St. Croix, har stødt paa 3 Vanskeligheder. Den ene, Bomuldens Fjender i Skikkelse af Skadedyr, er allerede omtalt. Den anden Vanskelighed er de tørre, regnløse Perioder. Det paastaas, at de tørre Aar kommer igen med en vis Regelmæssighed; Aarene siden 1903 har været regnfattige, og det tør maaske derfor haabes, at der nu vil følge en Aarrække med rigeligere Væde. Til Bekæmpelse af Tørkens uheldige

Trækdyr. Ved at indføre Tyre, Køer, Hingste og Hopper, derimellem baade jydsk og fynsk Kvæg, er Racerne blevne forbedrede og Kvægavlen paa Vej til at blive et lønnende Erhverv paa de Bakkestrøg, der ikke egner sig til Bomuldsdyrkning. Hovedproduktet er dog Bomulden; i Midtlandet kan den veksle med Sukkerrør, medens man paa Øst- og Nordlandet maa ind paa anden Vekseldrift. Bomuldsplanten er i Stand til at taale langvarig Tørke og bære Frugt selv paa tarvelig Jord; derfor er Bomuldsavl en Kultur, som i største Maal kan supplere Sukkerkulturen. I de senere Aar er man ogsaa kommen ind paa Dyrkning af Agaver, som, hvor der findes nogen Kalk, kan trives paa Jord, der ellers intet Udbytte kan give. Der er bygget en Bomuldsfabrik, og til denne er der knyttet en mindre Fabrik, hvor der af Agavens Trevler fremstilles en Sisalhamp, der synes at være af særdeles god Kvalitet.

Saa godt som alle de bedst drevne Ejendomme paa St. Croix er paa danske Hænder. Den Paastand, man i sin Tid ofte hørte, at det ikke laa for danske Landmænd at bringe Tropelandbrug frem, er saaledes slaaet grundigt til Jorden. Efter Plantageselskabets Impuls er mange andre slaaet ind paa Bomuldsdyrkning, og der findes nu, særlig paa Østlandet, vidtstrakte frodige Bomuldsmarker, hvor der for en Del Aar siden kun var goldt Buskland. Uheldigt er det iøvrigt, at den i Dansk Vestindien anvendte Skat paa Landejendomme er ordnet saaledes, at den paalignes, ikke efter Jordens Godhed, men efter dens Anvendelse. Medens den Jord, Ejeren lader ligge ubenyttet hen eller gaa i Busk, er helt skattefri, er der en mindre Skat paa Græsland, og saaledes veksler Skatten med Anvendelsen af Jorden og bliver højest for Sukker- og Bomuldsland. Bomuld kan, selv paa mager Jord, give i hvert Fald saa stort et Udbytte, at det kan betale sig at dyrke denne Plante fremfor at lade Jorden ligge udyrket, men nogen særlig Opmuntring er det jo ikke, at Jorden, saa snart den anvendes til Bomuldsdyrkning, sættes op i højeste Skat. Et Gode har Bomuldsbeskatningen dog bragt, idet den har bidraget til, at Kolonialraadet har samlet sig om Oprettelse af en Forsøgsstation, der har faaet til Leder en anset engelsk Sagkyndig, Dr. Longfield Smith. Denne Forsøgsstation skal vejlede Planterne paa Jordbrugets forskel-